

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *L. S.*

Cím: *150 éve gyulladtak ki Pesten az első uccai lámpák*

Forrás: *Fris Újság*

Bp.

1939. III. 13

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Olda)

Osztályozás

Tárgy *665(09)*

Hely

Idő *"1789/1939"*

Személy

Székesfővárosi házi nyomda 1926 — 8891

150 éve gyulladtak ki Pesten az első uccai lámpák

A bádogos-céh állította fel a 300 repeceolajmécesest, darabonként 7 forint 40 krajcárért

Budapest ma már világvárosi közvilágítással dicsekedhet, csak a legkülső városnegyedekben hallatszik itt-ott még panasz, hogy kevés az uccai lámpa. Remélhetőleg ezeket a kivételes bajokat is orvosolják most egy nevezetes évfordulóra: 150 esztendeje éppen, hogy Pest városában az első uccai lámpák kigyulladtak. Az akkori magyar hazában csak *Buda és Pozsony* dicsekedhetett abban az időben közvilágítással. A pesti polgárok irigykedve néztek át a Duna hajjai fölött Budára, ahol az éjszakában nemcsak a csillagok világítottak és nem a holdfény volt az egyetlen útmutató a sötétségben. Sajnos, Pest hiába vágyakozott közvilágítás után, üres volt a város kasszája. A közbiztonság nagyon megérezte az uccai lámpák hiányát, veszedelmes emberek,

latrok, rablók, zsványok sűrűn garázdálkodtak és veszélyeztették a közbiztonságot. A nemes tanács hozott hát egy rendeletet, amellyel egyszerűen megtiltotta a polgároknak, hogy az estéli harangszó után az uccán tartózkodjanak. A közvilágítást ezzel ugyan nem oldották meg, de ha lélek sines az uccán, nem lesz annyi panasz a közbiztonsági állapotokra, gondolták a város urai.

Amellett törték a fejüket, hogy honnét teremthetnének elő pénzt az uccai lámpák felállítására? Valamelyik magisztrátusi tekintély azt fundálta ki, hogy a *Pestre behozott borra fogyasztási adót kell kivetni*, még pedig

minden akó után 3 krajcárt
ezen a pénzen létesüljön a közvilágítás. Nagynehezen a vármege is hozzájárult a tervhez, azután kiderült, hogy ebből a pénzből ugyan alig lehet egy-két lámpát felállítani. Vagy nem volt elég borivó polgár az akkori Pesten, vagy termelt a belső szőlőskertekben annyi bor, hogy nem kellett a városkapukon behozni.

Volt ezse a magisztrátusnak, ahhoz már akkor is volt ezse, hogy a közvilágítás beruházásának tervét mégis a polgárookra háriítsa. Hat osztályba sorozták a pesti ingatlantulajdonosokat (a külvárosiakat ötbe). S minél magasabb osztályba került valamelyik, annál többet préseltek ki belőle a célra. A budai kamara, majd a bécsi udvar jóváhagyta a javaslatot s ezzel 1789-ben, vagyis 150 esztendővel ezelőtt végre felállíhatták az uccai lámpákat.

Háromszáz lámpáról volt szó, melyek 20 ölnyi távolságra kerülnek egymástól. A lámpák árát a

Váci kapun túl kihasított városi házhelyek árából fedezték. A pesti bádogoscéhvel állapodott meg a város a lámpák felállítására, egy-egy lámpa 7 forint 40 krajcárba került.

1789 utolsó napjáig kellett elkészülni a beruházással s a közvilágítás költségeire az ingatlantulajdonosoktól már kezdték is beszédni a járulékokat. 1677 ház állt a 150 év előtti Pesten, valamivel több, mint háromszázezer négyszögölnyi területen. A háztulajdonosok és ingatlantulajdonosok a birtokukban lévő négyszögölek után adóztak, a legmagasabb osztály a három krajcárt, a legalacsonyabb negyedkrajcárt volt kötelesek fizetni. Ilyen kulcs alapján 3796 forint és 81 denár folyt be mingyárt az első évben a közvilágítás fenntartására. Megkötötte a város a szerződést *Lechner Ferenc* bécsi polgárral is, hogy a 300 lámpát olajjal ellássa, jókarban tartsa és tisztítsa. Tíz évre szólt a szerződés, melynek értelmében az uccai lámpáknak

a besötétedéstől számítva éjfélig kellett égni,
kivétel a farsangi időszak, továbbá a rendőrség épülete előtti lámpa, melyet éjjelután is égetni tartozott a bécsi vállalkozó egész birkadatig.
Egyenes oszlopon állt a háromsarkos, üveges ablakú lámpatest s bádogból készült az üvegszekerénykébe tárt kanócos méceses is. A kanóc feje repeceolajból ágaskodott ki, mert *repeceolaj világította az első lámpákat*. Halvány volt a lángja,

sok volt a füstje, az illata se volt túlságosan kellemes, de magasra szerelték akkor is, ha falba vagy vagy valamelyik közkútra került. Pest olyan büszke volt erre a vivmányra, hogy ugyanebben az évben egy másik rendeletet is hozott városiasodása érdekében:

a tanács eltiltotta a juhok legeltetését a város falain belül. Nem is volt méltó, hogy juhnyájak legelészzenek egy olyan városban, melynek uccai közvilágítása van!

A krónikák feljegyezték, hogy 13 évvel később már 707 uccai lámpa világított a pesti éjszakában. Ugyáltszik csak a kezdet volt nehéz, vagy az is lehet, hogy a tanács rájött az adóprés izére. Még hét esztendő telt el s akkor már 860 lanternája volt a pesti uccáknak és *12 állandó lámpagyújtatója*. Több mint 80 esztendeig repeceolaj égett a pesti uccai lámpákban. 1856 karácsonyan kezdődött a Belvárosban a *gázvilágítás* és 50 évvel később megjelentek az első uccai *villamos tvlámpák*. A 150 éves évfordulón lehetetlen nem gondolni arra, hogy hány község van még az országban, mely

ma is nélküli a rendes közvilágítást.

A tündérfényes pesti éjszakában gyönyörködve gondoljunk ezekre és kérjük az illetékeseket, hogy nézzenek el odáig is, ahol *olcsó villanyfényre* volna szükség, mely felválthatná a szomorú sötétséget

L. S.